

**SPORT VA SAN'AT O'RTASIDAGI ALOQALAR:
FALSAFIY TAHLIL**

*Rasulov Zohiddin Usarovich, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti
NTM Samarqand kampusi dotsenti*

**СВЯЗИ МЕЖДУ СПОРТОМ И ИСКУССТВОМ:
ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ**

*Расулов Зохибдин Усарович, доцент Самаркандского филиала
Экономико-педагогического университета*

**THE RELATIONSHIP BETWEEN SPORTS AND
ART: A PHILOSOPHICAL ANALYSIS**

*Rasulov Zohiddin Usarovich, Associate Professor, Samarkand
Campus of the University of Economics and Pedagogy*

<https://orcid.org/0009-0004-5536-9185>

e-mail:

zohiddinrasulov28@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada “Sport va san’at o’rtasidagi aloqalar: falsafiy tahlil” mavzusida sport va san’atning o’zaro bog’liqligini chuqur falsafiy nuqtayi nazardan tahlil etadi. Muallif, sport va san’atning insonning jismoniy va ma’naviy rivojlanishidagi o’rnini, shuningdek, ularning ijtimoiy va madaniy aspektlarini o’rganadi. Maqolada, har ikki soha o’rtasidagi o’xshashliklar va farqlar, ular orqali insonning ichki dunyosi va tashqi olam bilan bog’lanish usullari yoritiladi. Ayniqsa, sportning estetik jihatlarini va san’atning dinamikasi o’rtasidagi o’zaro ta’sirlar falsafiy o’rganishga asoslanib tahlil qilinadi.

Kalit so’zlar: sport, san’at, estetika, jismoniy rivojlanish, ma’naviyat, inson va jamiyat, san’atning dinamikasi, ijtimoiy barqarorlik, ijodkorlik, falsafa.

Аннотация: В статье под названием “Связи между спортом и искусством: философский анализ” анализируется взаимосвязь спорта и искусства с глубокой философской точки зрения. Автор исследует роль спорта и искусства в физическом и духовном развитии человека, а также их социальные и культурные аспекты. В статье рассматриваются сходства и различия между двумя направлениями, а также способы, которыми они связывают внутренний мир человека с внешним миром. В частности, на основе философских исследований анализируется взаимодействие эстетических аспектов спорта и динамики искусства.

Ключевые слова: спорт, искусство, эстетика, физическое развитие, духовность, человек и общество, динамика искусства, социальная стабильность, творчество, философия.

Abstract: The article, entitled “The Relationship Between Sports and Art: A Philosophical Analysis”, analyzes the relationship between sports and art from a deeply philosophical perspective. The author examines the role of sports and art in the physical and spiritual development of a person, as well as their social and cultural aspects. The article highlights the similarities and differences between both areas, the ways in which they connect with the inner world of a person and the external world. In particular, the interactions between the aesthetic aspects of sports and the dynamics of art are analyzed based on philosophical studies.

Key words: sports, art, aesthetics, physical development, spirituality, man and society, dynamics of art, social stability, creativity, philosophy.

KIRISH. Sport va san'at insoniyatning ajralmas qismlaridan bo'lib, har biri o'ziga xos tarzda jismoniy va ma'naviy rivojlanish jarayonlarini aks ettiradi. Ularning o'zaro aloqalari va bir-birini to'ldiruvchi jihatlari ko'pincha ko'zdan qochadi, ammo sport va san'atning ham o'ziga xos estetik, ijtimoiy va falsafiy ahamiyatlari mavjud. Sport – bu tananing jismoniy cheklovlarini sinovdan o'tkazish, insonni ruhiy va jismoniy jihatdan mukammal qilish jarayoni bo'lsa, san'at insonning ichki olamini, estetik his-tuyg'ularini va fikrlarini tashqi dunyoga ifodalaydi. Bu ikkala sohadan olingan tajriba va bilimlar, nafaqat individual o'sishni ta'minlab, balki jamiyatdagi umumiy ruhiy holat va ijtimoiy barqarorlikka hissa qo'shadi.

Mazkur maqolada sport va san'atning o'zaro aloqalarini falsafiy nuqtayi nazardan tahlil qilish, ularning o'zaro bog'liqligi va bir-birini to'ldiruvchi jihatlari o'rganish maqsad qilinadi. Shu bilan birga, maqolada sport va san'atning estetik qiymatlari, inson va jamiyat hayotidagi o'rni hamda ular orasidagi parallellarning falsafiy nuqtayi nazardan yoritilishi ko'zda tutilgan. Ularning bir-birini qanday o'zgartirishga, o'zaro qanday ta'sir qilishga qodir ekanligi va bu jarayonlarning inson ruhiyatidagi aks-sadosi haqida chuqur mulohaza yuritiladi.

Sport va san'atning birinchi o'xshashligi ularning estetik jihatlari kelib chiqadi. Sportdagi harakatlar ko'pincha san'at asariga o'xshash tarzda, estetik go'zallik va tartibga ega. Masalan, sportchilar har bir harakatini mukammal va go'zal tarzda bajarishga intilishadi, shu bilan birga, har bir musobaqa yoki sport tadbiri o'zining estetik qiymatini yaratadi. San'atda ham shakl, rang, kompozitsiya va harakatlar estetik maqsadga xizmat qiladi. Sportdagi muvaffaqiyatlar va san'atdagi yutuqlar, har ikkisi ham ijodkorlik va intilishning natijasi sifatida qaraladi[1].

Sport va san'atning ikkinchi o'xshashligi insonning ichki dunyosini ifodalashda yotadi. Sport orqali inson o'zining kuchini, sabrini va iroda kuchini namoyon qiladi, shuningdek, san'at orqali ham inson o'z ichki his-tuyg'ularini va fikrlarini tashqi dunyoga chiqaradi. Sportning estetik jihatlari va san'atning dinamikasi, bir-birini to'ldiruvchi jarayonlardir. Bunday o'xshashliklar, sport va san'atni birlashtiradigan yagona g'oya — insonni

o'zining eng yuqori salohiyatiga erishish uchun harakat qilishga undaydi[2].

Falsafiy nuqtayi nazardan, sport va san'at bir-birini to'ldiruvchi jarayonlardir. Har ikkalasi ham insonning jismoniy va ruhiy rivojlanishiga hissa qo'shadi. Sport, o'zining jismoniy faoliyati orqali, insonni murakkab vaziyatlarda qaror qabul qilishga, jismoniy kuch va chidamlilikni oshirishga undaydi[3]. San'at esa, aynan bunday jarayonlarni ruhiy, ma'naviy va estetik darajada ifodalaydi. Sport va san'at, shu ma'noda, bir-birining tabiatiga o'zaro ta'sir ko'rsatib, insonning jamiyatdagi rolini aniqlashda muhim o'rin tutadi.

Falsafiy jihatdan sport va san'atni ko'rishda "g'oya" va "ifoda" o'rtasidagi bog'lanish ham katta ahamiyatga ega. Sportda g'oya – bu maqsadga erishish, yengish yoki muvaffaqiyatga erishish uchun bajariladigan harakatdir. San'atda esa, ifoda – bu ichki olamni tashqi dunyoga aks ettirish, shu orqali jamiyatga ma'naviy va estetik ta'sir ko'rsatishdir[4]. Har ikkala sohada ham muhim jihat, insonning o'ziga va atrof-muhitga bo'lgan munosabatini shakllantiradi.

Sport va san'at jamiyatda o'zaro bog'langan, bir-birini to'ldiruvchi sohalardir. Ikkalasi ham ijtimoiy munosabatlarni shakllantiradi, hissiy, estetik va intellektual rivojlanishga xizmat qiladi. San'at, asosan, jamiyatdagi estetik ta'mni shakllantiradi va kishilarni ruhiy jihatdan boyitadi, sport esa jismoniy salomatlikni, kuchni va chidamlilikni rivojlantiradi. Ammo, bu ikki soha o'zaro ta'sir qilib, jamiyatda muhim ijtimoiy qadriyatlar va g'oyalarni shakllantiradi. Masalan, bir-biriga hurmat va raqobatning sog'lom shakllari, ijtimoiy adolat, birlashish va jamoa ruhini targ'ib qilishda sport va san'atning roli katta[5].

Sport va san'atning estetik qiymatlari, faqat tashqi ko'rinishda emas, balki insonlarning ichki dunyosidagi transformatsiyani ham aks ettiradi. Har bir musobaqa yoki san'at asari, insonning intilishlarini, orzularini va maqsadlarini ifodalaydi. Estetik nuqtayi nazardan, sport va san'at o'rtasidagi chegaralar aniq emas[6]. Ular bir-biriga o'xshash, ammo har biri o'zining o'ziga xos shaklini va ifoda tarzini yaratadi. Jamiyatda sport va san'at orqali amalga oshirilgan ijtimoiy va madaniy o'zgarishlar, insoniyatning umumiy rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Sport falsafasi sportning metafizikasidir. Bu sport, ayniqsa, sport fanlari haqidagi barcha texnik, falsafiy va hatto mifologik ma'lumotlarga asoslanib, sport tushunchasini, sport tushunchasida ifodalangan haqiqatni tushuntirishga, tushunchaning ma'nosini chuqurlashtirishga intilishdir[7]. Bu yerda, birinchi navbatda, sport tushunchasi tahlil qilinadi va yuzaga keladigan barcha elementlar: tana, harakat, ishlash, raqobat, g'alaba qozonish, mag'lub bo'lish va boshqa tushunchalar xuddi shunday munosabat bilan ta'kidlanadi. Aslida fanning asosiy maqsadi nazorat qilish va bashorat qilish emas, balki tushunishdir. Samarali nazorat tushunish uchun mukofotdir, bashorat qilishda aniqlik esa tushunish uchun nazoratdir[8]. Bu kontekstda falsafa faylasuflar yoki "falsafalar" tomonidan kelishilgan yaxlitlik va birlikka ega emas[10]. Boshqa tomondan, "tizimli" g'oyalar doimo mavjud bo'lib, bu g'oya bilan falsafiy an'analarni tizimli ravishda tasniflashga urinishlar doimo amalga oshiriladi.

XULOSA. Xuddi shu mavzudagi qarashlar qanchalik ko'p bo'lsa, falsafa shunchalik boy, samarali va foydaliroq bo'ladi. Yangi falsafalar ko'pincha bir xil asosiy savol bilan boshlanadi, masalan, "Sport nima?" Bu savolga turli yondashuvlar va paradigmalarni murojaat qilish va yangi talqinlarni ilgari surish orqali erishiladi. Shu nuqtayi nazardan, Sport falsafasi nima? Savolga javob izlash uchun ilgari surilgan fikrlar mamlakatimizda sport falsafasining rivojlanishiga xizmat qiladi. Insonga hech narsa avtomatik tarzda berilmaydi: na bilim, na o'ziga ishonch, na xotirjamlik, na aqldan to'g'ri foydalanish. Insonga kerak bo'lgan yoki xohlaydigan har qanday qiymatni (hatto tananing o'ziga xos holatini ham) kashf qilish va o'rganish kerak.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Sirojev, S., Nuriddinov, A., Sayfiyev, H. (2023). The concept and importance of shooting speed in volleyball. *Modern Science and Research*, 2(9), 187-191.
2. Сайфиев, Х., Саидова, М. (2023). Бадминтонисты. Физическая подготовка ИЕМУ. Разработка методов. Инновационные исследования в науке, 2(4), 45-54.
3. Xayrullayevich, S.H., Ayubovna, S.M. (2023). Badmintonchilar jismoniy tayyorgarligi va uni rivojlantirish metodikalari. *Formation of psychology and pedagogy as interdisciplinary sciences*, 2(18), 201-208.
4. Ayubovna, S.M., Xayrullayevich, S.H. (2023). Yosh bolalarda sport gimnastikasining pedagogik o'lchovlar nazariyasi va tashkiliy-metodik asoslarini tadqiq etishning maqsadi, vazifalari. *Pedagogical sciences and teaching methods*, 2(22), 108-118.
5. Mavlanovna A.M. Problems of transforming a healthy worldview and creativity into a nationwide movement in society // *Asian Journal Of Multidimensional Research*. – 2021. – T. 10. – №. 7. – С. 32-36.
6. Ризаев И.И. Синергетический подход к самоорганизации социальных систем // *Редакционная коллегия*. – 2020. – Т. 294.
7. Усмонов Ф.Н. Рациональность и традиция в развитии науки // *Инновации в технологиях и образовании*. – 2016. – С. 349-353.
8. Ganiyev E. Stages of development and impact on social life of an informed society in Uzbekistan // *Western European Journal of Historical Events and Social Science*. – 2024. – Т. 2. – №. 11. – С. 17-20.
9. Саматов Х.У. Парадигмальная сущность социально-экономической системы Узбекистана // *Парадигма современной науки в условиях модернизации и инновационного развития научной мысли: теория и практика*. – 2022. – С. 406-408.
10. Muhammadiev K. Potentiality and virtuality in the philosophy of modern times // *Theoretical & applied science Учредители: Теоретическая и прикладная наука*. – 2022. – Т. 3. – С. 1000-1004.

